

Abbasqulu NƏCƏFZADƏ
Sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru,
AMK-nın professoru
a.najafzade@yahoo.com

TƏNBUR AİLƏSİNİN BİR ÜZVÜ – BALAKƏN DAMBURU

Şəkil №1

Açar sözlər: Tənbur (dambur), dambur melodiyları, “Dastani Əhməd Hərəmi”, miniatür rəsmlər, tanınmış ifaçılar

Yaranma tarixi. Dambur alətinin eramızdan əvvəlki illərdə yarandığı ehtimal olunur (şək. №1). Bu alət tənbur ailəsinə aid edilir və onun çoxsaylı növlərindən biri sayılır. Tənburun yaranma tarixi isə 7-8 minilliklərlə ölçülür.

İran Azərbaycanının Zaqros (silsilə) dağlarının (buna Şuş dağları da deyirlər) ətəyində Şuş şəhərinin şimalında Karun və Dez adlı iki çay axır. Bu çayların arasında 15 kv.km ərazidə qədim Akbatan – Həmədanın cənub-şərqində yerləşən Cığamış adlı ilkin şəhərin qalıqları var. Həmin şəhərdə arxeoloji qazıntılar zamanı 7-8 minillik tarixə malik maddi mədəniyyət nümunələri arasında musiqi alətsünaslığının, o cümlədən sazəndlərin (ansamblın) ifasının çox qədim tarixi kökləri olduğunu təsdiqləyən bir qab tapılıb. Saxsıdan (bişmiş gildən) hazırlanmış bu qaba əsasən belə fikir yürütmək olur ki, xalqımız idiofonlu (özənsəsli), aerofonlu (hava, yaxud nəfəslə səsləndirilən), membranofonlu (səs mənbəyi dəridən alınan) və xordofonlu (səsi teldən alınan) alətlərdən ən azı 7-8 min il bundan əvvəl geniş istifadə edirmiş (1, s. 4).

Haqqında söhbət açdığımız faktlar filologiya elmləri namizədi, şair, tərcüməçi Əbülfəzl Hüseyninin (1925-1987) “Orkestrin ulu babası” adlı məqaləsində əksini tapıb. Həmin mənbədə Ə.Hüseyni bildirir ki, Orta əsr mənbələrində (“Surətülərə”, “Hududul-ələm minəl-məşriq iləl-məğrib”)

Cığamış, Akbatan, Həmədan və digər qədim şəhərlər Azərbaycan xəritəsinə daxil idi.

Şəkil №2-də haqqında danışdığımız qabın təsviri verilib. Bu qabın üzərində bir sıra çalğı alətləri ifaçıları təsvir edilmişdir: qopuz (telli, tənburabənzər); çəng (telli, arfayabənzər); qoşanağara, təbil və qavalabənzər zərb alətləri; buynuz formalı çığirtma nəfəs aləti və eləcə də müxtəlif ölçülü kasalar (şək. №2). Göründüyü kimi, şəklin aşağı sol küncündəki ifaçı əlini qulağının dibinə qoyub sanki müasir xanəndə kimi zəngülə vurub oxuyur. Bu tapıntı ölkəmizdə, eləcə də bəşər tarixində bir neçə ifaçının birgə çıxışı və solo oxu sənəti ilə bağlı ən qədim mənbədir.

Şəkil №2

Ə.Hüseyni qeyd edir ki, 1961-1966-cı illərdə Çikaqo Universitetinin (ABS) Şərq dilləri üzrə professoru, arxeoloq Helen C.Kantor (Helene C.Kantor, 1919-1993 – A.N.) və Cığamışda qazıntıya başçılıq edən Kaliforniya Universitetinin Orta Şərq dilləri üzrə mütəxəssisi, professor Pinas Delogaz (Pinhas Delougaz, 1901-1975 – A.N.) bu tapıntı ilə elm aləmində, bəşər tarixində əvəzsiz bir kəşf etmişlər.

AMEA-nın müxbir üzvü, tarix elmləri doktoru, professor Vəli Əliyev də “Tarixin izləri ilə” adlı əsərində (“Boyalı qablar” məqaləsi) ulu babalarımızın həmin dövrdə gil qablar hazırlamağa nail olduqlarını bildirir (2, s. 39). Təqdim edilən fakt Azərbaycanda sazəndələrin, instrumental ifaçılığın, müasir dillə desək, ansambl ənənələrinin, eləcə də vokal sənətinin çox dərin tarixi kökləri olduğunu təsdiqləyir.

Türkiyəli alim, professor Bahaəddin Ögel (1923-1989) “Türk kültür tarixinə giriş” adlı çoxcildli əsərində damburdan söz açarkən yazır: “Tənbur adından köklərini alaraq türklər arasında dambura, dombra şəklində genişən və yayılan bu çalğının adı və özü türklərə aid bir çalğı olduğu

üçün önəmlidir” (3, s. 149). Elə həmin kitabda Amerikalı folklorçu Mark Slobinə istinadən B.Ögel yazır ki, əsl özbək dütarları damburadan çox türkmən dütarlarına bənzəyirmiş (3, s. 133). Deməli, türk dünyasında tənbur sözü uzun müddət həm də dambura kimi səslənib. Filologiya elmləri doktoru, professor Əzizə Cəfərzadə (1921-2003) “Cəlaliyyə” əsərində xoryad gecəsində tənburun (yəni damburun) müşayiəti ilə oxunan haylardan söz açır. Belə yarışma gecələrini müxtəlif qəbilələr fərqli şəkildə adlandırılar: “hayla”, “xoryad”, “bayatı”, “nanay” və “meyxana”. Ə.Cəfərzadə xoryad sözünün izahını “vərəqaltı”nda belə təqdim edir: “a) Bayatı; b) Bayatışəkilli, günün hadisələrinə dərhal cavab verən aktual mahnı; v) Bədiyə-meyxananın bayatı formalı növü” (10, s. 13).

Ədəbi mənbələr. Tənburun adına demək olar ki, Azərbaycanın bütün klassik şairlərinin əsərlərində rast gəlirik. Dambur alətinin adı isə XIII əsrdə azər-türkcə yazılmış “Əhməd Hərami” dastanında dəmbur şəklində çəkilir:

Çalınırdı **neyü dəmburü tənbur,**
İçilir idi dolu abi-əngür (4, s. 85).

Dastanda ney, dəmbur və tənbur alətlərinin birgə, ansambl şəklində ifa olunması qeyd edilir. Şeir nümunəsindən bəlli olur ki, dəmbur tənburun bir növü olsa da, ayrıca tənbur da mövcud imiş. Şeirin II misrasında – “İçilir idi dolu abi-əngür” fikri alətin əsasən, keyf məclislərində ifa edildiyinə bir işarədir. Şair “abi-əngür” dedikdə (ab – su, əngür – üzüm), qıçqırdılmış üzüm suyunu, yəni şərabi nəzərdə tuturdu.

Balakən rayonunun Gülüzən kəndindən olan Haylaçı Sənəm Hacı qızı Məmmədova (1887-1978) Muğal adlı azər-türk tayfasının bir nümayəndəsidir.

Damburun teli mənəm,
Şirvanın yeli mənəm,
Girəydin qız qoynuna,
Cənnətin gülü mənəm.

Haylaçı Sənəm 1928-ci ildə I Aşıqlar qurultayında uğurla çıxış etmişdir. O, şeirlərində hayla janrını və həmçinin ayrılmaz çalğı aləti damburu dönə-dönə vəsf etmişdir. Balakən damburu haqqında fikirlərimiz zamanı bu alətin ən mahir ifaçılarından biri olan Haylaçı Sənəmin poetik düşüncələrinə, dambur haqqında dediyi söz karvanına tez-tez müraciət edəcəyik:

Aşıqlara, **sazlara,**
Damburda qotazlara.
Bu canım qurban olsun
Gəlinlərə, qızlara.

Hayla haylanın başı,
Hayla bilməyən naşı,
Hayla bilmək yaxşıdır,
Qərib yerin yoldaşı (5).

Haylaçı Sənəmin məzarı üstündə özünəməxsus şəkildə kövrək bir bayatı da yazılıb:

Su gələr, axar, gedər,
Qayalar yaxar gedər.
Dunya sərgi zalıdır,
Hər gələnin baxar, gedər.

Haylaçı Sənəm “dünyanın sərgi zalı”na hər kəs kimi deyil, özünəməxsus tərzdə baxıb, sənət “möhür”ünü vurub dünyadan gedib...

Xatırladaq ki, hayla aşiq və meyxana sənətlərinə yaxın bir janrdır, adının etimoloji baxımdan açıqlanması isə “haraylamaq”, “çağırmaq” mənasını bildirir. Bu janr muğal və hun adlı oğuz tayfaları arasında geniş yayılaraq onların sevincinin, kədərinin ifadəsinə çevrilmişdir. Balakən qədim oğuz yurdu. Qədim hunların izinə, nişanəsinə bu yerlərdə addımbaşı rast gəlmək olur. Məsələn, rayon mərkəzinin yaxınlığından axan Hunbol çayı, eləcə də həmin çayın ətrafında məskunlaşan ulu nəsilər – hunələr, hinələr də adlarında hun türklərinin adını yaşadır. Qonşu Qax rayonunun İlisu kəndində Hun dağı, həmçinin Hun beli adlı yüksəklik də hun tayfaları ilə bağlı yaranmış sözlərdir.

Etimologiyası. Dambur – tənburun Balakən, Qax və Zaqatala bölgəsində yerli ləhcədə deyilişidir. Tənbur sözünün izahı müxtəlif xalqların (türk, yunan, ərəb, fars, hind və b.) dillərində fərqli şəkildə verilir. Türkdilli xalqlarda tənbur çalğı alətinin sözaçımının əsasında damar sözü durur. Telləri iri mal-qaranın damarlarından hazırlandığından alət əvvəlcə tamar, sonralar tamur, tənbur kimi tələffüz olunub.

Tənburun tellərinin sayına və ərəzi adlarına görə, müxtəlif növləri yaradılıb: dütar, setar, çahartar, pənctar, şeştar, sənc, Balakən tənburu, Şirvan tənburu, Xorasan tənburu, Bağdad tənburu, Türk tənburu, Özbək tənburu və s.

Sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Səadət Abdullayeva yazır: “Bu alətə həm də tambur, tonpur, tunpur deyirlər” (6, s. 113). Onun qeydlərinə görə, damburun yayılma arealı çox geniş bir coğrafi ərazini əhatə edir.

Özbək alimi, əməkdar incəsənət xadimi, sənətsünaslıq doktoru, professor Fayzulla Karamatov (1925-2012) dütar, setar, çahartar, pənctar, şeştar alətlərin tənburun fərqli növü olduğunu bildirir (7, s. 137). Bu alətlər quruluşca bir-birinə bənzəyir, yarıya bölünmüş armudvari çanağa, üzərində 15-17 sayda pərdə bağlanmış uzun qola malikdir. Alətlərin ifa üsulu da demək olar ki, eynidir, yalnız tellərin sayına görə bir-birindən fərqlənir.

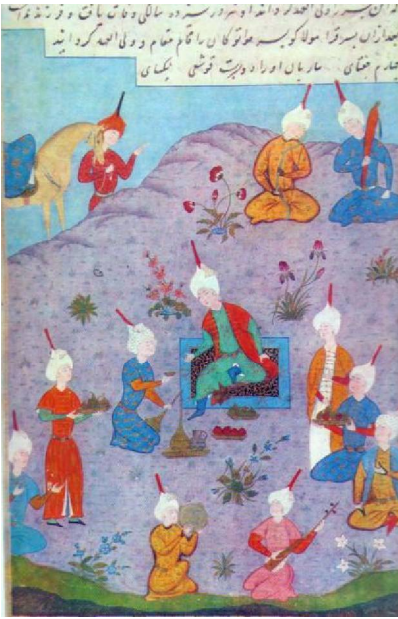
Ümumilikdə damburabənzər alətlər Dağıstanda ağac-kumuz adı ilə daha çox tanınır. Belə ki, ləzgi, avar və kumıklar aləti ağac-kumuz, darginlər kumuz, tabasaranlılar isə xumus şəklində tələffüz edirlər (8, s.

147). Tələffüzündən asılı olmayaraq, bu deyimın kökündə türkün qopuz (komuz, kumuz, xumus) sözü durur. Sözü əvvəlində işlədilən ağac da türk sözüdür və alətin materialının ağacdan hazırlanmasına işarədir. Bilindiyi kimi, qopuz anlayışı çox variantlıdır: ağız qopuzu, temir (dəmir) qopuz, yaylı (qıl) qopuz, qolça qopuz və s.

Dağıstanlılar ağac-kumuzun prima, alt və bas növlərini hazırlayıblar (8, s. 148). Çin ərazisində də danbur adlı alətdən istifadə edilir. Lakin bu alət formasına görə, Balakən damburundan fərqlənir. Çin danburu daha çox Orta Asiya tənburuna (pəncərə) bənzəyir. Danbur Çin ərazisinə türk-mənşəli xalqlar, əsasən, uyğurların vasitəsi ilə miqrasiya edilmişdir.

Miniatür mənbə.

Tanınmış rəssam, AMEA-nın müxbir üzvü, sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Kərim Kərimovun (1921-1995) “Azərbaycan miniatürləri” əsərində bir sıra çalğı alətlərinin, o cümlədən, damburun da rəsminə rast gəlirik. “Oğuzxanın yaylaqda musiqi məclisi” (Rəşidəddin, “Camiət-Təvarix”, 1528-1529-cu illər, Sankt-Peterburq, Dövlət Kütülvəi Kitabxanası, Dorn 289, v. 188 b.) illüstrasiyasında **üç-telli alət dambur və dəf** çalan təsvir edilmiş (9, 37 sayılı rəsm).

Şəkil №3

Məzmunu: Şahzadə Cığatayın saray həyatını əks etdirən səhnə.

1528-1529-cu illərə aid edilən tablodan görüldüyü kimi, damburçunu dəf çalan müşayiət edir (şək. №3). Dəfi qulağına yaxın tutduğundan, onun həm də oxuma funksiyasını yerinə yetirdiyini söyləyə bilərik. Bəzi Orta əsr

mənbələrində telli alətlərin ifaçılarının həm də oxuması qeyd olunur.

Morfologiyası. Damburun əsas hissələri bunlardır: 1. Çalovabənzər gövdə (döşlük və tabutabənzər çanaq); 2. Azca geriyyə əyilmiş, aypara şəkilli kəllə (tac); 3. Qolla kəllənin bitdiyi yerdə kəmik (yaxud sərt plastik kütlə) xərək (körpücük); 4. Ağacdan hazırlanmış və gövdə üzərində yerləşdirilmiş kiçik xərək; 5. Kiçik ölçülü qol (buna sapağ da deyirlər); qolun üzərində 5-7 ədəd ağacdan pərçim edilmiş pərdə (bənd).

Haylaçı Sənəmin şeirlərindən bəlli olur ki, onun damburunun “yeddi bəndi” var:

Damburun yeddi bəndi,
Bazardan aldım qəndi,
Kor olaydı gözlərim
Gördü, ürəyim yandı (11, s. 14).

Şairə alətin qolu üzərindəki bəndləri bilərziyə bənzədir:

Damburun teli nazik
Qol üstə cüt bilərzik.
Yara nişan vermişəm
Qırmızı qaşlı üzük.

Alətin 2-3, bəzən də 5 sayda aşığı və bu aşıkların sayından asılı olaraq 2, 3, yaxud 5 teli olur. Haylaçı Sənəm bayatılarının birində onun istifadə etdiyi damburun “beş telli” olduğuna işarə edir:

Əlinə can əlinə,
Damburun beş telinə,
Aç qolların sarmaşım
Sənin incə belinə.

Damburun tellərinin bir ucu aşıklara düyünlənir, digər ucu isə xərəkərlərin üzərindən keçmək şərti ilə gövdənin aşağı hissəsində yerləşdirilən qarmağa düyünlənir. Alət aşıklar vasitəsi ilə tənzimlənir. Gövdənin dekası (üzlük) üzərində damburun akustik baxımdan “xunlu” səslənməsi və estetik baxımdan gözəl görünməsindən ötrü bəzəkli rezonator oyuqları açılır. Bəzən gövdənin yan tərəflərində də belə oyuqlar olur. Dairəvi formada açılmış bu oyuqlara “səslik” də deyirlər.

Gövdə ağ tut (calğa) ağacının (Balakən ləhcəsində qara tut – “gər”, yaxud “çəkil”, ağ tut isə “calğa” adlanır), yaxud cökə ağacının kötüyündən, qol – qoz ağacından, kəllə – heyva ağacından, aşıklar isə qoz, şabalıd və ya armud ağacından hazırlanır. Ə.Cəfərzadənin yazdığına görə aləti bəzən söyüddən də hazırlayıblar (11, s. 14). Gövdənin aşağı tərəfi diş şəklində çıxıntıdan ibarətdir. Bəzən isə belə çıxıntı olmur. Gövdənin üzünü bir qayda olaraq şam ağacından nazik formada düzəldilir və gövdənin açıq hissəsinə yapışdırılır. Bir sıra telli alətlərin (tar, kamança və s.) çanağı üzərinə naqqa balığının, yaxud mal ürəyinin dərisi çəkilir. Dambur alətində isə qolça qopuz, saz, tənburun digər növlərində olduğu kimi ağac üzlük (deka) vurulur. Bunu Haylaçı Sənəm bayatılarında gözəl təsvir etmişdir:

Damburun üzü taxta,
İkimiz bir otaxda,
Mən nə çarə eləyim
Allah verməyən baxta!

Qədimdə damburun telləri ipəkdən, müasir dövrdə isə sintetik materialdan hazırlanır. Bəzən alətə metal tellər də bağlanılır. Haylaçı Sənəm söyləyir:

Dambur çalır siminə,
Düşmüşəm həvəsinə.
Bir neçə hayla deyim,
Yarımların həvəsinə.

Dambur hazırlayan usta çoxdur, amma rəhmətlik Cəmaləddin Səfərovun hazırladığı damburlar keyfiyyətinə görə digərlərindən çox fərqlənir.

İstifadə qaydası. Dambur əsasən, oturaq halda və sinədə tutulub ifa olunur. Bu mənşərənə Haylaçı Sənəm şeirlərinin birində çox gözəl vəsf etmişdir:

Oturmuşdum binədə,
Dambur çaldım sinədə,
Üç ildən bir görsəm də,
Unutmaram genə mən.

İfa zamanı haylaçı damburun qolunu azca yuxarı tutur. Gövdə isə döş qəfəsinin aşağı hissəsinə sıxılır və dambur ifaçının barmaqlarının ucu ilə səsləndirilir. Bəzən isə peşəkar ifaçılar tək barmaqla teli səsləndirir. Bununla bağlı Haylaçı Sənəmin söylədiyi daha bir bayatısına diqqət yetirək:

Dambur çalan tək barmaq,
Kəmərin qızıl qarmaq,
Oğlan sana eyibdi
Məni sevib, onu almaq.

Tellər, əsasən, xalis kvarta intervalında köklənir. Bəzən isə ifa oluna-caq havaya uyğun şəkildə tellər tənzimlənir. Rast məqamında ifa olunan melodiylar zamanı I və II tellər böyük sekunda intervalında qurulur. Diatonik səsdüzümlü dambur desima həcmindədir.

Dambur ifaçılığında sağ əlin barmaq işlətmə texnikasının böyük rolu var. Ənənəvi tənbur ifaçılığında işlədilən barmaq işlətmə dambur ifaçılığına da tətbiq edilir. Bu üsul zamanı ifaçıdan böyük peşəkarlıq tələb olunur.

Dambur çalanı bəzən meyçi (balaban) və çombaq-nağaraçı müşayiət edirlər. Bu zaman bir neçə damburçu unison melodiya ifa edirlər. Marahıdır ki, Türkiyədə olduğu kimi, bu bölgədə də balaban alətini mey adlandırlar.

Damburçular həm də aşıqlar kimi mahnı oxuyur, bir-biri ilə dəyişirlər. Deyişmələr zamanı söylənilən poetik mətn bədahətən deyilir. Haylaların poetik mətnini bayatılar təşkil edir. Damburçuların repertuarında eləcə də rəqslər var. Hayla sənəti və dambur ifaçılığı aşıq sənəti kimi sinkretik sənət növünə aid edilir. Damburçu bir neçə sənət növünü özündə

cəmləşdirir: o, şairdir – sözlər qoşur, poetik mətnlər yazır; instrumental ifaçıdır – dambur çalır; rəqqasdır – gözəl rəqs edir, aktyordur – el şənliklərində aparıcılıq edir, gülməcələr söyləyir, bəstəkardır – haylalar bəstələyir.

S.Abdullayeva əsərində “Dambur havaları” başlığı altında bir neçə rəqs və mahnının not nümunəsini təqdim edir (6, s. 206-208). Onlardan “Pəhləvan”, “Kişi-qadın”, “Kişilər”, “Gəlin gətirən”, “Köhnə hava” rəqslərini, eləcə də “Yerli” və “Qadın” mahnılarını qeyd etmək olar. Dambur rəqsləri iti, “allegro” tempində ifa edilir. Mahnılar isə nisbətən asta, “moderato”, yəni orta tempdə ifa olunur. S.Abdullayeva bu melodiyları Balakəndə, damburçu Kamal Atayevin ifasından nota salıb.

Tanınmış ifaçıları. Dambur Şəkinin Layisli kəndindən olan tanınmış aşığı Molla Cümənin (əsl adı Süleyman Salahoğlu, 1855-1920) ən çox sevdiyi çalğı aləti olub. Deyilənə görə, o, bu alətdə çox gözəl ifa edirmiş. Molla Cümə bölgədə keçirilən toylarda yerli damburçular ilə deyişər və bu işdən böyük zövq almış.

Repressiya qurbanlarından biri olan, Ağsu rayonunun Qəşəq kənd sakini Aşiq Mirzə Bilal (1872-1937) Haylaçı Sənəmlə deyişmiş və aşığı onun sənətinə yüksək qiymət vermişdir. O, bir şeirində yazır:

“**Şüştər**”, “**Əraq**”ı gəzdikcə zildə,
Yaşamaq həvəsi coşur könüldə.
Qaval, qarmon müc olubdu əlində,
İlhamı gur çeşmə, daşqın çay **Sənəm** (12, s. 25).

Şeirdən bəlli olur ki, Sənəm muğamları da (“**Şüştər**”, “**Əraq**”) gözəl ifa edirmiş. O, eləcə də damburdan savayı qaval və qarmonu da eyni məharətlə çalır.

Ata Yetərov, Kamal Atayev, Osman Kamlayev və başqaları dambur alətinin Balakən-Zaqatala-Qax bölgəsində tanınmış ifaçıları olublar. Bu ifaçıların alətin təbliği və tədrisindəki xidmətləri danılmaz və əvəzənilməzdir. Müasir dövrdə İbadulla Qarayev (atası və bibisi də dambur çalıb), Damburçu Mehdi, Murad Avşalan, Ata Bilal, Krişkom Mustalı, Musalı Hacı), Yetim (Hacıyev) Ərəbiddin, Əfqan Rəhmanov və başqaları Balakəndə damburun tanınmış ifaçılarıdır.

S.Abdullayeva Osman Kamlayevin istifadə etdiyi damburun, eləcə də Gəncə Ölkəşünaslıq Muzeyində qorunan damburun şəklini təqdim edir (6, s. 158). Aparılan tədqiqat nəticəsində tənburun bir növü olan damburun Azərbaycan ərazisində çox dərin tarixi kökləri olduğu aydınlaşır. İstər arxeoloji, istərsə də etimoloji, ədəbi və miniatür mənbələr bu alətin oğuzlara, yəni azər-türklərə, həmçinin başqa türkdilli xalqlara da məxsus olduğu sübuta yetirilir. Hətta qeyri-türkdilli xalqlar da (ləzgi, avar və b.) bu aləti istifadə edərkən onun adında türkcə deyildiyi kimi, ağac qopuz

(kumuz, xumus) sözünü saxlamışlar.

Dambur ifaçısı həm də bədahətən musiqilər oxumalıdır. Bu mahnılar halay adlanır. Həmin ifaçıya isə halayçı deyirlər. Bu ifaların hər biri folklor nümunələri sayılır. Başqa bölgələrdə bu cür folklor nümunələri qımcıma, nanay da adlanır.

Beləliklə, əsrlərin süzgəcindən keçib dövrümüzə gəlib çıxan və tənbur ailəsinə aid edilən nadir bir çalğı aləti ilə yaxından tanış olduq. Balakən damburu adlanan bu alətin gələcəkdə geniş tədqiqat mövzusunə çevriləcəyinə inanırıq.

ƏDƏBİYYAT:

1. Hüseyni Ə.A. Orkestrin ulu babası. // “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti. B.: 1976, 7 avqust, s. 4.
2. Əliyev V.H. Tarixin izləri ilə. B.: Gənclik, 1975, 80 s.
3. Ögel B. Türk kültür tarihine giriş. IX cilt, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1987, 393 sh. (türk dilində).
4. Dastani Əhməd Hərami. B.: Şərq-Qərb, 2004, 120 s.
5. Azərbaycan şair və aşiq qurbanları (tərtibçi: Ə.Cəfərzadə). B.: Gənclik, 1991, 288 s.
6. Abdullayeva S.A. Azərbaycan xalq çalğı alətləri (musiqişünaslıq-orqanoloji tədqiqat). B.: Adiloğlu, 2002, 454 s.
7. Кароматов Ф.М. Узбекская инструментальная музыка (наследие). Ташкент: издательство литература и искусство им. Гафура Гулама, 1973, 358 с. (rus dilində).
8. Вертков К.А, Благодатов Г.И., Язовицкая Э.Э. Атлас музыкальных инструментов народов СССР. М.: Музыка, 1975, 400 с. (rus dilində).
9. Kərimov K.C. Azərbaycan miniatürləri. B.: İşiq, 1980, 222 s. + 93 illüstrasiya.
10. Cəfərzadə Ə.M. Cəlaliyyə (povestlər və hekayələr). B.: Gənclik, 1983, 466 s.
11. Cəfərzadə Ə.M. Aşiq Sənəmlə görüş. // “Azərbaycan qadını” jurnalı, 1975, №11, s. 14-15.
12. Şirvanlı Aşiq Bilal. Bir vaxt şam-çıraqla gəzərlər məni. B.: Elm və təhsil, 2012, 104 s.

Аббасгулу НАДЖАФЗАДЕ
доктор искусствоведения, профессор АНК
E-mail: a.najafzade@yahoo.com

БАЛАКЕНСКИЙ ДАМБУР – ОДИН ИЗ РАЗНОВИДНО- СТЕЙ ТАНБУРА

Резюме

В статье Аббасгулу Наджафзаде представлена характеристика древнего азербайджанского инструмента – Балакенского дамбура. Исследуются происхождение, этимология, морфология, а также поэтические строки и миниатюрные рисунки, характеризующие инструмент дамбур.

Ключевые слова: Танбур (дамбур), мелодии дамбура, «Дастани Ахмед Харами», миниатюрные рисунки, известные исполнители

Abbasgulu NAJAFZADEH
Doctor of study of Art, professor of ANC
E-mail: a.najafzade@yahoo.com

ONE OF THE MEMBERS OF FAMILY OF A TANBUR IS DAMBUR OF BALAKEN

SUMMARY

The author of the article “One of the members of family of a tanbur is dambur of Balaken” Abbasgulu Nadzhafzade tells about ancient Azerbaijani musical instrument – the dambur of Balaken. In article the studied sources, etymology, morphology, also poetic lines and the miniatures opening the characteristic of a musical instrument dambur.

Key words: Tanbur (dambur), dambur melodies, “Dastani Ahmed Harami”, miniatures, famous performers

Rəyçilər: sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, BMA-nın professoru
Cəmilə Həsənova;
sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Zakir Mirzəyev.